

De situatie van Roma-EU-burgers die naar andere EU-lidstaten gaan en zich daar vestigen

Context

EU-burgers hebben het recht zich overal binnen de Europese Unie ([artikel 21 VWEU](#)) te reizen en er te wonen, mits ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Voor de verwezenlijking van Europese integratie is de vrijheid van verkeer een belangrijk recht dat ook vervat is in het [Handvest van de grondrechten van de Europese Unie](#) (artikel 45). Dit recht wordt gedetailleerd beschreven in [Richtlijn 2004/38/EG](#) betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Europese Unie en hun familieleden.

Volgens Eurostat verblijft 2,3% van de EU-burgers (11,3 miljoen mensen) in een andere lidstaat dan de staat waarvan zij staatsburger zijn en oefenen nog veel meer staatsburgers dit recht op een bepaald moment in hun leven uit. Er zijn geen officiële gegevens over de etnische oorsprong van de burgers die deze rechten uitoefenen.

Er zijn dan ook geen officiële gegevens over het aantal Roma dat gebruikmaakt van het recht op vrij verkeer in de EU. Onderzoek toont aan dat het vooral jongvolwassen mannen en vrouwen zijn die van de ene lidstaat naar de andere verhuizen; in sommige gevallen vergezellen kinderen hun ouders, in andere gevallen worden ze 'achtergelaten'.

Aantrekkende en afstotende factoren die Roma-migratie bevorderen

Armoede ten gevolge van werkloosheid en discriminatie op basis van etniciteit zijn de belangrijkste 'afstotende' factoren die Roma ertoe brengen hun land van oorsprong te verlaten.

Een 'aantrekkende' factor die Roma stimuleert naar bepaalde landen van bestemming te trekken, is onder andere het streven naar een hogere levensstandaard, waarbij met name het uitzicht op het vinden van werk een rol speelt.

'Als ik geen geld verdien in Italië, verhuis ik naar Nederland, Griekenland of Spanje. Ik ga naar landen waar ik kan werken en waar ik een betere toekomst voor mijn kinderen kan opbouwen.'

Interview met een Roemeense Roma-man, Italië, 18 februari 2009

De Roma die als respondent deelnamen aan het onderzoek van het Europees Bureau voor de Grondrechten (FRA) waren op de hoogte van hun algemene recht om zich krachtens EU-recht naar een andere EU-lidstaat te verplaatsen, maar minder van de specifieke en vaak ingewikkelde reeks rechten en plichten van EU-burgers in verband met hun *vestiging* in een andere lidstaat.

Over het algemeen vertelden Roma zeer verschillende ervaringen op het vlak van toegang tot huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en sociaal welzijn. In alle landen waarop het onderzoek betrekking had, vermeldden veel respondenten twee belangrijke problemen: de moeilijkheid om werk te vinden op de formele arbeidsmarkt van hun land van bestemming, en problemen bij de verblijfsregistratie.

'Ik zou wel willen werken, maar ik heb gehoord dat het moeilijk is een baan te krijgen omdat wij geen vaste verblijfplaats hebben.'

Interview met een Roma-man, Finland, 6 mei 2009

Problemen bij de verblijfsregistratie

Door de complexe procedures en de foutieve toepassing van de vereisten van de [richtlijn vrij verkeer](#) door de nationale autoriteiten zijn veel Roma-EU-burgers niet in staat hun verblijf in het land van bestemming indien nodig te registreren.

Geen verblijfsregistratie is gelijk aan geen economische en sociale rechten

Zonder officiële registratiedocumenten kunnen Roma moeilijkheden ondervinden bij het

uitoefenen van bepaalde cruciale politieke, economische, sociale en burgerrechten, bijvoorbeeld het recht om te stemmen bij lokale en Europese verkiezingen, en het recht op toegang tot nationale gezondheidsstelsels, huisvesting, sociale bijstand en maatregelen ter bevordering van de arbeidsintegratie, zoals hulp bij het zoeken naar werk en beroeps- of taalonderwijs. Vrouwen, kinderen, ouderen en personen met een handicap worden onevenredig getroffen door de daaruit voortvloeiende uitsluiting van sociale bijstand.

'In het geval van de Roemeense Roma is het zo dat als zij geen document [het registratiecertificaat] hebben, zij niet voor het water kunnen betalen, geen contract kunnen sluiten voor de levering van elektriciteit en geen toegang krijgen tot het werkgelegenheidscircuit [...]. Op deze manier bestaan deze mensen niet.'
Interview met een ambtenaar van de provincie Napels, Italië, 5 maart 2009

Verschillende ervaringen bij het overschrijden van Schengen-buitengrenzen

Roma beschreven hun ervaringen met grens-/visumbeambten in landen van bestemming grotendeels in positieve bewoordingen. Roma-respondenten ondervonden echter vaker dan leden van de meerderheidsbevolking problemen wanneer zij vertrokken uit of terugkeerden naar hun land van oorsprong. Zij moesten dan bijvoorbeeld smeergeld betalen aan corrupte beambten.

Op grond van de bevindingen in zijn verslagen is het Europees Bureau voor de Grondrechten de volgende mening toegedaan:

→ Het FRA moedigt lidstaten ertoe aan te waarborgen dat maatregelen die direct of indirect van invloed zijn op EU-burgers van Roma-afkomst, in overeenstemming zijn met de beginselen die uiteengezet zijn in het Handvest van de grondrechten van de EU.

→ [Richtlijn 2004/38/EG betreffende het recht van vrij verkeer](#) dient correct en volledig te worden omgezet. Lokale overheden worden aangemoedigd om in nauwe samenwerking met nationale regeringen te onderzoeken of maatregelen en beleidslijnen strijdig zijn met de richtlijn vrij verkeer en, zo ja, ze in te trekken.

→ De maatregelen die worden genomen moeten in overeenstemming zijn met [Richtlijn 2000/43/EG houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming](#) die directe en indirecte discriminatie uitdrukkelijk verbiedt.

→ Lidstaten worden ertoe aangemoedigd praktische belemmeringen voor verblijfsregistratie uit de weg te ruimen en toe te zien op consistentie in registratieprocedures en vereisten.

→ De wettelijke verplichting tot het verspreiden van informatie over de rechten en plichten van EU-burgers en hun familieleden in verband met vrij verkeer en verblijf moet in de praktijk ten uitvoer worden gelegd. De lidstaten en lokale overheden worden ertoe aangemoedigd informatie over de vereisten voor verblijfsregistratie te ontwikkelen, in publieke ruimten op te hangen en bekend te maken in een of meer talen van andere EU-lidstaten, met inbegrip van minderheidstalen, zoals Romani.

→ De lidstaten worden ertoe aangemoedigd erop toe te zien dat alle kinderen binnen hun grondgebied volledige en gelijke toegang hebben tot verplicht onderwijs, ongeacht hun administratieve status. Eventuele verblijfsvereisten moeten uit aanmeldingsprocedures voor scholen worden verwijderd.

→ De lokale overheden worden ertoe aangemoedigd maatregelen te ontwikkelen en ten uitvoer te leggen die specifiek gericht zijn op de ondersteuning van de integratie van Roma-EU-burgers in de lokale arbeidsmarkt.

Het Europees Bureau voor de Grondrechten heeft in 2009 vijf verslagen uitgegeven in verband met Roma:

- [The situation of Roma EU citizens moving to and settling in other EU Member States](#) (De situatie van Roma-EU-burgers die naar andere EU-lidstaten gaan en zich daar vestigen - november 2009)
- [Selected positive initiatives - The situation of Roma EU citizens moving to and settling in other EU Member States](#) (Geselecteerde positieve initiatieven - De situatie van Roma-EU-burgers die naar andere EU-lidstaten gaan en zich daar vestigen - november 2009)
- [Housing conditions of Roma and Travellers in the European Union](#) (Huisvestingsomstandigheden van Roma en travellers in de Europese Unie - oktober 2009)
- [Data in focus: The Roma](#) (Gegevens in focus: De Roma - april 2009)
- [EU MIDIS – main results report](#) (EU MIDIS - verslag over de belangrijkste resultaten - december 2009)

De verslagen, evenals achtergrondinformatie over de situatie van de Roma in de EU, zijn te vinden op

http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm